

Številka vsak četrtlet in volja s posebnim vred ali v Mariboru s pošiljanjem na dom za celo leto 20 K, pol leta 20 K, za četrt leta 10 K. Izven Jugoslavije 50 K. Naročnina se pošlje na upravnitvo „Slovenskega Gospodarja“ v Mariboru, Koroska cesta št. 5. List se dopušča do odpovedi. Naročnina se plačuje naprej. Telefon št. 220.

SLOVENSKI GOSPODAR

LIST LJUDSTVU V POUK IN ZABAVO

Udje „Katol. tiskovnega društva“ dobivajo list brez posebne naročnine. — Uredništvo: Koroska cesta št. 5. Rokopisi se ne vračajo. Upravičeno sprejema naročnine, inserate in reklamacije. Cena inseratov po dogovoru. Za vse kratke oglase primeren pogost. Nezaprta reklamacije so pošiljane prostje. — Telefon št. 220.

24. številka

Maribor, dne 16. junija 1924.

55. letnik

Kam tira sedanja vlada kmeta s previsokimi davki?

(Iz govora poslanca Roškarja v konstituantni.)

Danes izmoghavajo kmeta preobiti in premnogovrstni davki. Mimogrede omenim samo poslovni davek, ki znaša od blagovne prodajne svote 1%, a so z njim združene neštevne šikanne in kazni za vse tiste, ki se mu brezpogojno ne pokore. (Medklic ministru demokrata Krizmana: „Davki so še premajhni!“ Odgovarjam vam g. minister, da bom to vaše mnenje sporočil Slovincem in Hrvatom).

Dalje imamo štirikratno povečanje zemljiškega davka, imamo osebno-dohodninski davek, ki se predpisuje nad vsako mero in protipostavno. Kako se to strinja z avstrijskim zakonom ker mora danes ta štirikratni avstrijski davek plačevati naše ljudstvo? S kako brezobzirnostjo se postopa pri pobiranju tega davka! Reči moram, da se postopa najhujše na Stajerskem. Čim dalje gremo proti jugu, tembolj se te razmere ublažujejo, ter so morada najmilejše v Makedoniji.

Posebne dohodninski davek se pri nas predpisuje tako, da si tega skoro ne moremo predstavljati. Povem samo en slučaj. Poznam dotično osebo, poznam njeno zemljišče, poznam njeno rodbano, za resnico pa jamčim s svojo častjo. Dotični posestnik je mož, ki preskrbuje 6 šoloobveznih in manjših otrok, ima bolno mater, staro nad 80 let, bolno ženo. Ima dva in pol orala zemljišča. To je vse njegovo premoženje. Jaz sem prepričan, da nima niti 100 kron drugega premoženja. In temu možu se je naložilo 140 kron osebne dohodnine. Sedaj vas pa vprašam, kako je mogoče, doseči na zemljišču, obsegajočem dva in pol orala take dohodke, da bi se mogla predpisati tako visoka dohodnina? Drugih dohodkov nima.

Da se dohodnina napačno predpisuje, je glavni vzrok ta, ker se kot zaupniki glede teh predpisov rabijo osebe, ki nikakor niso na svojem mestu, ki so sovražne kmetskemu ljudstvu. Zaraditega tudi izpovedo marsikako neresnico. V ta namen se zlasti tudi uporabljajo žandarji in finančni organi.

Samoposebi je umevno, da se krivično predpisuje tudi davek na vojne dobičke. Omenim naj dalje davek na žganje, ki onemogočuje takorekoč našo sadjerejo. Ta davek je tako visok, kakor ga menda celi svet ne pozna. Kdo se bo brigal še nadalje za sadjerejo, ako mu je onemogočeno, da bi jo mogel izkoriščati. Če hoče n. pr. kao skuhati 100 litrov žganja, plača do 1500 kron davka.

Mimogrede moram omeniti, da teh zadnjih dveh davkov osebne dohodnine in žganjarine, Srbija ne pozna. Ta davka poznata samo Slovenija in Hrvatska. Torej razen štirih raznovrstnih prejšnjih davkov imamo to še kot posebno nagrado.

Ne mislite pa, da sem tako brezsrčen, da bi zahteval, da mora nositi Srbija enaka bremena kot mi. Priznam, da je ona v vojski trpela silno škodo in da radi tega ne more nositi istih davčnih bremen, kakor druge pokrajine, ki po vojski niso bile tako prizadete. Vem pa tudi, da imate tu v Beogradu in v drugih mestih in krajih dovolj milijonarjev ozir. bogatašev katere bi lahko pritegnili k plačevanju davka.

Najbolj obžalujem to, da naša država išče davkov le pri nižjih slojih, in s tem izrablja vse prebivalstvo, da pa še ni prišla do tega, da bi kapital obdavčila sorazmerno.

Z ozirom na današnje davke zahtevam v prvi vrsti tole: izvedite kar najprej enakomerno razdelitev davka po vseh pokrajinah. To je potrebno

ne samo za nas, ampak tudi za Srbijance.

Ob času našega ujedinjenja smo z odprtimi rokami, z veselimi srcem in hladno glavo vriskali in se veselili našega ujedinjenja. Naše ljudstvo je z zadovoljstvom sprejelo novo državo, katero je baš naša stranka s svojim voditeljem dr. Koroscem tako krepko pripravljala. Toda danes je v tem oziru nekoliko drugačno stališče, to moram povedati odkrito; ne znam ne prikrivati in ne lagati. Danes ne najdete med našim ljudstvom niti desetine prvotnega državnega navdušenja in zaupanja. In zakaj ne? Zato, ker se tako neenakomerno postopa v naši državi.

Sorazmerna razdelitev davka vam bodi torej sveta naloga. Brez tega ne bo slo. Naložite davek na rento od zemljišča, naložite ga pa tudi na kapital! Če posežete vestno po teh sredstvih, boste našli ogromno virov državnodohodkov.

Dalje sem pa jaz tudi za to, naj se obdavčita delo in zaslužek, seveda samo tisti zaslužek, ki znaša več nego toliko, kolikor je za življenje neobhodno potrebno. Obdavčijo naj se sorazmerno vse vrste zaslužka. Davek naj plača od svojega zaslužka prav tako minister kakor vsi drugi ljudje, ki imajo izdatnejši zaslužek. Vsakdo naj plačuje za državne potrebsčine, predvsem pa tisti, ki najlažje prispeva.

V nobenem slučaju pa nikar ne obremenite kmeta preko meje! Če boste kmeta obremenili preko meje, in to bo kmalu, če bodo davki rasli kakor sedaj, če boste kmeta obdavčili tako hudo, da ne bo mogel več vzdržati in plačati, ker se od njega preveč zahteva, potem ste ga uničili. Če ste pa kmeta uničili, vam povem v ob raz, da nimate ničesar, kar bi postavili na njegovo mesto. Lahko pokličete ves svet, pa ne boste dobili nikogar, ki bi stopil na kmetovo mesto kot veljaven nadomestek. Kmet ni igrača! Ako ste ga enkrat uničili, ste ga uničili za dolgo dobo!

Proti druginji.

(Iz govora poslanca Roškarja v konstituantni.)

Pod druginjo trpimo vsi, razven bogatih gospodskih slojev, ki živijo v mestih in druginje ne občutijo. Naše ljudstvo na deželi pa trpi splošno pod druginjo. Koliko imamo pri nas ljudi, ki pri vsej svoji pridnosti komaj za silo preživljajo sebe in svoje, nikakor pa ne morejo svojim preskrbeti potrebne obleke in obutve. Zato imamo tudi celo vrsto šoloobveznih otrok, ki ne morejo obiskovati šolskega pouka, ker jim starši ne morejo preskrbeti najpotrebnejše obleke.

Ali pa je ta druginja opravičena? Jaz pravim, da ne! Mislim, da smem odkrito izreči svoje mnenje, da je v tem oziru mnogo kriv način sedanjega vladanja, ki pusti proste roke tistim, ki ljudstvo izrabljajo. Mi boste pa priznali, da nikakor ni na mestu, da posajajo posamezniki kar čez noč milijonarji na račun siromašnega ljudstva. In to se godi! Naša zavest navednosti je vsled vojne žal tako globoko padla, da skoraj nikdo več ne pozna krščanske ljubezni do bližnjega, da je vsakemu verižniku njegov bog same mamca in da vsakdo skuša izkoristiti svojega bližnjega.

Ali bi tega ne bilo mogoče preprečiti? Ne mislim, da bi vlada zamogla to popolnoma zabraniti. Tega od vlade nič ne zahteva. Toda, če ima vlada tolike druge obredbe in raznih skrbi, kadar gre za male ljudi in se morajo ti mali ljudje brezpogojno pokoriti vsem vladnim ukazom in naredbam, bi tudi lahko zapovedala izkoristevanju: Do te meje smeš iti, toliko procentov dočka smeš zaslužiti v lovarni, govinu, obrti itd. in tozadovna vesna kontrola bi zagotovila uspeh,

ako bi se krivice primerno kaznovalo.

Ako bi se vzdalo take naredbe, potem mislim, da bi se druginja, če že ne popolnoma odpravila, pa vsaj ublažila. Dokler pa bo vlada pustila gotovim ljudem proste roke, da izrabljajo ljudstvo, dokler bo podpirala verižnike, toliko časa ne pričakujmo prenehanja druginje.

Ali ni čudno, da stane n. pr. v Trstu 1 kg sladkorja 20—24 K, pri nas pa 54 K. To je na vsak način preveč razlike, čeprav vpoštevamo pri tem valuto. Sladkor je življenjska potrebsčina za naše priprusto ljudstvo, predvsem pa za mestno prebivalstvo, in industrijsko delavstvo.

Ali je potrebno, da imamo v naši državi tako drago krušno moko? Ali ni čudno, da dobivamo iz Amerike ne oziraje se na valuto moko vsaj za tisto ceno, kakor jo plačujemo pridelano doma. Znano je, da se je ob času žetve plačevalo žito po 4 K 1 kg. Razumemo, da so se danes razmere jako izpremenile. Vendar pa nikakor ni na mestu taka druginja moko, če morejo Amerikanci konkurirati z nami in nam dajejo celo po nižjih cenah moko za vsakdanji kruh, kakor jo pa plačujemo doma.

Dokler se ne bo poskrbelo za to, da bo mogel naš delavec, naš priprosti človek živeti cenejše, toliko časa tudi ne more ceneje delati. Druginja se tako namenoma vzdržuje na višku in se še pospešuje.

Toda vprašam: Kam pridemo s takim vladnim postopanjem? Ali ne bo minila potrebnost našega delavskega ljudstva? Ali bo to ljudstvo vedno trpelo naprej? Jaz o tem zelo dvomim. Če danes obupavajo in nas venomer prosijo: Storite nekaj, da se ublaži naš položaj, pomagajte nam, da bomo mogli živeti. Vprašam Vas pa: Ali se mi zadosi brigamo za to? Mi se pravzaprav za to tudi ne moremo dovolj brigati, ker imamo drugo delo, druge naloge; naša visoka vlada pa ne čuti potrebe, da bi se za to brigala, ker ljudstva ne pozna in ga noče poznati.

Druginja se dalje umetno pospešuje s trošarino na vsakdanje potrebsčine. Ne vem, ali je bilo to potrebno in umestno, da se je trošarina naložila na vse, kar potrebuje najmanjši ali najrevnejši človek. Ali se ne bi moglo shajati tudi brez tega, da bi bile oproščene trošarine vsaj tiste reči, ki jih potrebuje delavsko ljudstvo. Pred vsem sladkor, moka in druga živila.

Prehajam k carini. S carino je ravno tako, kakor s trošarino. Tudi carina se nalaga na vse tiste stvari, ki so najpotrebnejše malemu človeku, — predvsem delavcu in kmetu. Ali ne bi mogli n. pr. vsaj platna, ki je tako potrebno našemu ljudstvu, uvažati brez carine? Če smo bili že doma prezašpani, da bi v treh letih po končani vojni vzdignili domačo industrijo, naj bi se dovolil vsaj uvoz platna brez carine, da se takim ljudem omogoči, da si nabavijo potrebne stvari. Vsi nam bodo za vglad druge države. Kako delajo n. pr. v Nemčiji in kako tam skrbijo za svoje ljudstvo. Mi se pa raje med seboj prepiramo in ne najdemo izhoda v stvarih, ki so najpotrebnejše, ne moremo doseči sporazuma za povsem opravičeno predlogo našega kluba, in istotako tudi ne za predloge drugih opozicijskih strank. Vsi lahko uvidimo, kam nas bo to dovedlo, ako bomo tako čelali naprej. Ako bomo šli predaleč, naš siromašni človek tega ne bo mogel več niti gledati, ampak bo nastopil s silo, ki leži v njegovi naravi in do katere ima tudi pravico, ako se zanj nič ne poskrbi.

Nabirajte nove naročnike!

Naša stranka zopet povsod napreduje. Sedaj ko so ljudje sprevideli, da

so jih nasprotna stranka za volitve 28. novembra 1920 speljala samo na led, se mnogi in mnogi vračajo zopet nazaj v Slov. ljudsko stranko. Da bo naša krščanska slovenska in hudska misel našla še posebno vas zavedno in odločne naše somišljenike, pa do 1. julija pridno nabirajte nove naročnike za „Slov. Gospodarja“ in „Stražo“. Vporabite vsako priliko za agitacijo za katoliške liste. Kdor pridobi 10 novih naročnikov za „Gospodarja“ in „Stražo“, dobi lepo darilo. „Slov. Gospodar“ stane do Novega leta 20 K do 1. oktobra 10 K. „Straža“ za pol leta 60 K, za četrt leta 30 K. Nabrano naročnino in natančne naslove pošljite po poštni nakaznici na naslov: Upravištvo „Slov. Gospodarja“ Maribor, Cirilova tiskarna.

Novoizvoljene župane, svetovalce in odbornike prosimo kot voditelje ljudstva, da oskrbite, da bo vsaka poštena hiša v vaši občini naročena na „Slov. Gospodarja“ ali „Stražo.“

Politični ogled.

Kraljevina SHS. Na sobotni seji konstituante je prišlo do burnih prizorov; poslanca dr. Stajič in Oda... sta se stepala. Komunistični poslanci so zahtevali od vlade, da prekliče ta ozvalne „obznanje“ ter dovoli komunistom več svobode. Ker vlada tega ni storila, so komunistični poslanci zapustili zbornico. Tudi zauporadniki so se zagnali v zborničnega predsednika ter mu očitali, da krši zakone. Tudi ti so zapustili zbornico. Glavni vzrok, da se Pašičeva vladna večina krha vedno bolj, je dejstvo, da kupuje Pašič muslimanske glasove za milijone v škodo davkoplačevalcev. Na seji konstituante dne 13. t. m. je med drugimi govoril tudi dr. Hohnjec, ki se je zavzemal za žensko volilno pravico. Zahteval je razen politične zbornice še tudi posebno gospodarsko za reševanje gospodarskih zadev naše države. Na isti seji je tudi narodni socialist Deržič zahteval žensko volilno pravico. — Zaradi pristanišča Baroš, katerega bi radi Italijani pobasali, se sedaj vrše pri Pašiču seje, ki so pa tajne. Upravičena je bojazen, da nam bodo samostojneži in demokrati zaprtili baroško luko, ki bi naj nam vsaj nekoliko nadomestila Reko.

Italija. V Rimu se je preteklo soboto vršila otvoritev novega italijanskega državnega zbora, v katerega so bili kot zastopniki naših primorskih bratov izvoljeni tudi štirje Slovenci. Italijanski kralj je v svojem prestolnem govoru zagotavljal svobodo podjaka, kar označuje, da utegnejo za katoličane v Italiji priti lepši dnevi. — Italija je država večnih štrajkov. Sedaj so štrajkali tudi državni nameštenci, toda zaenkrat niso ničesar dosegli, razen nekaj praznih obljub.

Gornja Slezija. Boji med Nemci in Poljaki so prenehali in med zavezniske čete bodo do končne rešitve gornjeslezjskega vprašanja zasidlole sporno ozemlje.

Tedenske novice.

Jugoslavanski klub je v torek, dne 14. t. m. zapustil končno javno ustavotvorno skauščino in se ne bo udeleževal ustavnega dela, ker so vladne stranke, kakor: demokrati, radikali, samostojneži in muslimani imeli doslej gluha ušesa za vse pametno in stvarne predloge glede sporazuma. Kakor smo že svoječasno poročali, se Radičeva stranka kot najmočnejša zastopnica hrvatskega ljudstva sploh ni marala odzvati v Beograd. Naistivno, ki so jih izvajali demokrati na Hrvatskem, so prisilili tudi poslance Narodnega kluba, da so nedavno zapustili konstituanto. Sedaj jim te sledi Jugoslavanski klub, ki noče nositi ogromne odgovornosti za vsiljeno centralistične ustave. — Iz Beograda poročajo